

Oslobođenje: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarala: Jelena Milanović

Oslobođenje: Vijeće za provedbu mira, Veleposlanstvo SAD-a u našoj zemlji, Vi – jednako govorite o potrebi da političari čuju glas naroda, no političari su samo spremni na međusobne optužbe. Što očekujete: tko će popustiti?

Valentin Inzko: Poruka demonstirana u svim gradovima i u svim regijama vrlo je jasna: potrebna je suštinska promjena u vođenju politike u ovoj zemlji. Taj novi način vođenja politike mora na prvo mjesto staviti interese običnih građana i rješavati njihove goruće probleme, kao što su visoka stopa nezaposlenosti i borba protiv korupcije.

Jasno mi je da su se političke stranke već okrenule prema izborima, ali to ih ne oslobađa od odgovornosti. Neki političari možda smatraju da mogu skrenuti pozornost birača s dominantnih tema kao što su ekonomska i socijalna situacija. Ili misle da mogu prikriti rezultate njihovog rada i njihovih neuspjeha tijekom protekle tri godine. Dozvolite mi da budem izravan: ne smije biti vraćanja na stanje stagnacije kakvo smo imali proteklih godina. Građani će prozrijeti takve namjere.

Oslobođenje: Nitko ne opravdava nasilje, ali je posve jasno da su dosadašnji mirni protesti ostavili vlast ravnodušnom. Imate li rješenja?

Valentin Inzko: U potpunosti i iskreno podržavam prava građana diljem Bosne i Hercegovine da protestiraju i da se uključe u mirne građanske aktivnosti kojima se protestira protiv trenutne ekonomske, socijalne i političke situacije u BiH. To je i Upravni odbor Vijeća za provedbu mira također jasno istaknuo u svojoj izjavi početkom ovoga tjedna.

Istodobno, osuđujem nasilje u kojemu su sudjelovale manje skupine tijekom nekih od demonstracija 7. veljače. Nasilje protiv demonstranata, policije, novinara i javne imovine je neprihvatljivo. Sada je na relevantnim organima vlasti da razmotre i ovo pitanje i poduzmu potrebne aktivnosti. No, bez obzira na to, lideri se moraju ozbiljno uključiti u dijalog s građanima i ne dozvoliti da nasilne radnje nekolicine budu izgovor za nerješavanje legitimnih frustracija i zahtjeva koji su izneseni na miran način. Reforme su potrebne odmah!

Ne slažem se ni s pokušajima nekih lidera da ove proteste prikažu kao etnički motivirane, što sasvim jasno nije slučaj. Pozivam lidere diljem zemlje da se suzdrže od takvih neodgovornih izjava i da ne pokušavaju da daju etničku dimenziju protestima koji nemaju nikakve veze s tim je li netko Srbin, Hrvat ili Bošnjak. Građani su duboko zabrinuti za svoju budućnost i očekuju od političara da poduzmu nešto u svezi sa zahtjevima koje su izložili. Zadnja stvar koja im je potrebna jesu političari koji zloupotrebljavaju proteste kako bi pridobili političke poene ili podigli međunacionalne tenzije.

Oslobođenje: Milorad Dodik neće vanredne izbore, Zlatko Lagumdžija neće prijevremene, a njih dvojica su vodeći koalicijski partneri u BiH. Mislite li da se mogu dogovoriti? Jeste li Vi spremni donijeti odluku o vanrednim izborima?

Valentin Inzko: Pitanje prijevremenih izbora je s pravnog stanovišta kompleksno pitanje i, po mom mišljenju, promašena tema. Do ovih demonstracija došlo je iz jasnih razloga i one treba da budu poziv za buđenje. Prioritet mora biti provođenje socioekonomskih i političkih reformi, koje su u interesu građana. Akcent također treba staviti na rješavanje uvjeta za napredak BiH na putu euro-atlantske integracije.

Debata oko održavanja prijevremenih ili vanrednih izbora mora se voditi u ovom svjetlu. Takvi izbori su jedna od mjera koje bi se mogle razmotriti. Međutim, jasno je da se vlasti moraju

prvenstveno usredotočiti na rješavanje frustracija koje građani izražavaju glede korupcije i drugih socio-ekonomskih problema.

Kada je riječ o prijevremenim izborima, treba uzeti u obzir činjenicu da se oni u BiH mogu dogoditi samo ako dođe do raspuštanja zakonodavnog tijela na način predviđen odgovarajućim ustavom i zakonima. Kako sada stvari stoje, mandati zvaničnika izabranih na prijevremenim izborima trajali bi samo do redovitih izbora, što znači samo do listopada. Prijevremeni izbori, prema tome, doista nisu pravo rješenje u situaciji kada su redoviti izbori planirani za osam mjeseci.

S druge strane, vanredni izbori za puni mandat od četiri godine nisu mogućí prema vazećem zakonskom okviru u BiH. Prijedlog da se Parlamentarnoj skupštini BiH omogući da odluči o vanrednim izborima na svim razinama također pokreće niz pitanja ustavne prirode u BiH. Među ostalim, smatram da stranke iz Republike Srpske s pravom ističu da Parlamentarna skupština BiH ne može donositi zakone koji bi joj omogućili da raspusti zakonodavna tijela na nižim razinama.

Oslobođenje: Vaša je izjava da je sadašnje stanje u BiH najteže od kraja rata i da bi, ako situacija eskalira, trebalo razmisliti i o trupama EU, dočekanu "na nož". Pomenuli ste i potrebu jačanja pravne države. Kako to postići?

Valentin Inzko: Već sam pojasnio svoje komentare od prošloga tjedna što se tiče EUFOR-a, koji su bili citirani izvan konteksta, a visoka predstavnica EU, gospođa Ashton, također je bila jasna glede toga.

Što se tiče vladavine prava, frustriranost običnih građana razinom korupcije u ovoj zemlji svakako je ključni faktor koji stoji iza tekućih protesta. Brojna istraživanja potvrdila su frustriranost građana ovim pitanjem u posljednjih nekoliko godina. Nadam se da će sadašnje i buduće vlasti ove zemlje ovaj problem konačno shvatiti ozbiljno. I moram izraziti

pohvalu onim građanima diljem Bosne i Hercegovine koji su u nekoliko proteklih dana na miran i dostojanstven način zahtijevali pozitivne promjene koje su u interesu svih. Oni su primjer svima nama i ja im istinski odajem priznanje za ono što rade.

Oslobođenje: Molim Vas, bošnjački lideri tvrde da je ovo bjelosvjetska zavjera protiv Bošnjaka, Lagumdžija je implicite optužio "europske prste", Dragan Čović kaže da je šteta što Federacija nije uređena kao RS, ali i on sumnja da je riječ o ujdurmi protiv Hrvata, naročito u Mostaru, dok Milorad Dodik optužuje kompletnu međunarodnu zajednicu da potpirujuć proteste želi ukinuti Republiku Srpsku. O čemu je riječ?

Valentin Inzko: Sjetimo se kako je počeo najnoviji val protesta, prije no što krenemo s preuranjenim zaključcima o motivima. Oni su krenuli u Tuzli, u organizaciji radnika bivših državnih poduzeća, koji su protestirali protiv zatvaranja poduzeća i načina na koji je provedena privatizacija. Protesti su buknuili kada su drugi radnici, udruženja građana, mladi, umirovljenici i borci izašli na ulice u cijeloj BiH da izraze svoje nezadovoljstvo. Lajtmotiv protesta bila je socijalna nepravda, a ne politika.

Zato apeliram na političare da se uzdrže od toga da ovom javnom gnjevu, izazvanom socijalnim i ekonomskim problemima, daju etničku dimenziju. Ovi protesti ne tiču se nacionalne pripadnosti. Oni se tiču radnih mjesta i normalnog, dostojanstvenog života za sve. Svi građani dijele iste brige.

Oslobođenje: Parlamenti države i Federacije ponovo su u blokadi, što će reći da se svaki građanski bunt koristi za parlamentarni nerad, priče o nesigurnosti i iscrpljujuće političke svađe, dok istodobno jedino Ustav BiH garantira zadržavanje plaća zastupnicima: kako se izvući iz ovog vrzinog kola?

Valentin Inzko: Neki političari možda su u iskušenju da

proteste iskoriste kao novi izgovor da ne dolaze na posao i da ne donose odluke za koje su plaćeni da donose. To bi bila krajnje pogrešna procjena raspoloženja u zemlji. Prisustvovanje sjednicama političkih institucija na svim razinama nije stvar izbora za izabrane političare, nego obveza prema biračima koji su ih izabrali. To sam jasno kazao na sastancima s političkim liderima i očekujem od institucija da ubrzo počnu raditi u punom kapacitetu, kako bi se pozabavili brojnim zaostalim reformama.

Siguran sam da će građani pomno pratiti poteze svakog političara tijekom ovih protesta i u sljedećih nekoliko mjeseci, i da će na sljedećim izborima na temelju toga donijeti svoj sud.

Oslobođenje: Parlamentarci Europske unije iz Hrvatske predlažu posebni program pristupanja BiH EU, no jasno je da Europa nije osobito zainteresirana za ozbiljnije bavljenje bosanskohercegovačkim problemima. Može li recimo jedan od znakova dobre volje spram BiH biti odmrzavanje fondova ili EU smatra da zbog političara u BiH trebaju trpjeti građani. Što uopće očekujete od posjeta Catherine Ashton i Štefana Fülea Sarajevu?

Valentin Inzko: Kao rezultat demonstracija koje su u tijeku, vidjeli smo da je porasla pozornost prema BiH, ne samo od strane EU nego i među drugim članicama međunarodne zajednice. Njihova pozornost je dobrodošla i ona šalje jasnu poruku da je međunarodnoj zajednici Bosna i Hercegovina važna i da je spremna pomoći njezinim građanima i vlastima da nađu rješenja za trenutačne probleme.

Međutim, neće međunarodna zajednica riješiti probleme Bosne i Hercegovine. Sada je odgovornost na domaćim vlastima i liderima da poduzmu mjere da riješe dugotrajne probleme u ovoj zemlji. Međunarodna zajednica može pomoći, ali glavna odgovornost je na BiH i njezinim liderima.